

GORENJEJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na doma 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. Uredništvo in upravnništvo je na pristavi g. K. Floriana v «Zvezdi». Izdajatelj in odgovorni urednik Iv. Pr. Lampret. Rokopisi naj se pošljejo, če mogoče, že med tednom.

Izhaja vsako soboto
zvečer

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Insetati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za peti-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

All ste že poslali naročnino za „Gorenjca“? Ako še ne, blagovolite to storiti takoj!

Kriza v slov. zadružništvu.

Vzroki krize.*)

Velik del slovenske zemlje je vinoroden. V letih 1908, 1909 in 1910 pa so bile razmere v vinarstvu dokaj nenavadne. Posledica je bila, da je ta važen vir dohodkov skoraj popolnoma odrekel. Največji reveži so danes v resnici naši vinogradniki. A tudi drugi vir naših kmetijskih dohodkov: živinoreja se vedno silno trpi zaradi zadnje suše. Živinoreja se daleko ni na tisti stopinji, kakor je bila pred sušo in ima naš kmetovalec od sedanjih ugodnih žvinskih cen prav malo koristi. Brzkone mu te visoke cene celo škodujejo, kajti slovenski kmetovalec danes ni v srečnem položaju, da bi prodajal živino, temveč je še prisiljen, isto nakupovati. Za Štajersko, osobito za celjski okoliš je hmeljarstvo velike važnosti, a tudi ta panoga zadnje leto ni dala pričakovanih dohodkov. V nezdah našega kmetijstva je torej prvi neposredni vzrok slovenske gospodarske krize. Razmere pa so se poostrele, ko je iz raznih drugih, predvsem iz političnih razlogov nastala v gospodarstvu cele države neka napetost. Različni razlegi so sodelovali, da je morala na jesen leta 1909 avstroogrška banka

*) Iz zanimive brošure «Kriza v slovenskem zadružništvu». Spisal Miloš Štibler, tajnik Zadrzne Zveze v Celju. Cena 50 vin. To aktualno brošuro toplo priporočamo.

povisati diskont od 4% na 5%. Tako se k denarnemu pomanjkanju pridruži še draginja.

Slovenske zadruge bi imele že z bojem zoper denarno pomanjkanje in draginjo, nastalo vsled tukaj naštetih vzrokov, dovolj opraviti. Toda prišle so še druge sitnosti. Na jesen leta 1910 je propadla nemška zadrzna zveza v Celovcu in je izguba znašala več milijonov krov. Vnemirjenje pri vseh koroških zadrugah, tudi pri takih, ki pri ponesrečeni zvezi niso bile včlanjene, je bilo veliko. Osobito so se tudi v slovenskih koroških posejilnicah vzdignile ogromne svote hranilnih vlog. Kmalu nato je šla v Ljubljani v konkurz nakupna in prodajna zadruga «Agro-Merkur». Proti koncu leta 1910 pa je ustavila izplačevanja Glavna posejilnica v Ljubljani in je, ko se je izkazala visoka izguba, šla istotako v konkurz. Radi teh polemov je nastalo splošno vznemirjenje. Posledica je bila, da so se, posebno vlagatelji, navalili na mnoge — tudi na nezadrzne — zavode. Milijoni in milijoni so šli iz slovenskih denarnih zavodov, predvsem iz slovenskih denarnih zadrug ter so romali deloma v nemške in italijanske zavode, deloma pa tudi v nogavice in razna skrivališča.

Ke bi bilo slovensko časopisje in ko bi bili slovenski voditelji brez razlike strank v tem nevarnem času pojmovali svoje dolžnosti, bi niti radi navedenih polomov slovensko zadružništvo ne trpelo prevelike gmatne škode. Slehern razumni človek je moral vedeti, da sta v prvi vrsti le neumnost, v drugi vrsti pa nepoštenost provzročili nesrečne polome; da so taki zavodi, kakor je bila celovška zveza, Agro-Merkur in Glavna posejilnica Ljubljani le izjeme; da ogromna večina zadrug

nudi popolno varnost in se ni bati niti najmanjše izgube. Vse to so merodajni krogi vedeli, kljub temu je bilo po vseh slovenskih časopisih toliko pisarjenja o polomih, toliko napovedovanja novih polomov, da so končno celo izobraženi ljudje verjeli, da je vse slovensko gospodarstvo bankrotno. «Klerikalni» listi so se veselili nezdah na «liberalni» strani, «liberalci» so zopet kazali svoje veselje, če je bilo nesrečno «klerikalno» gospodarsko podjetje. Z enakim veseljem na polome obeh strank pa so kazali naši narodni nasprotniki. Tako je bilo zadostno poskrbljeno, da se vsako pomirjevalo delo, ki bi bilo veliko potrebno, zabrani in da se na drugi strani tudi nastale nezdah naslikajo nevesčemu ljudstvu v mnogo bolj temnih barvah, kakor je bil resničen položaj. Čisto tak, ki ne zna šteti niti do pet, si more izračunati, da mora take postopanje od strani slovenskih političnih strank in časopisov provzročiti v slovenskih gospodarskih organizacijah največjo škodo. Izkušnja zadnjih mesecev uči, da zadane ta škoda vse zavode brez razlike strank.

Strankarsko politično agitacijo v slovenskih zadružnih organizacijah je smatrati za poglavitni vzrok sedanje krize, zato je treba to točko pogledati nekoliko natančneje. Ozmimo se nazaj na početje slovenskega zadružništva. Naše zadružništvo spada med najstarejše na Avstrijskem. Že v sredini prejšnjega stoletja se je začelo pri nas zadružništvo vdomačevati in je takom par desetletij doseglo naravnost lepe uspehe. To je prva doba našega zadružništva, doba, v kateri strankarska politika na slovensko zadržno delo ni imela vpliva. Ta doba traja skoro do konca prejšnjega stoletja.

PODLISTEK.

Millogaj Razkolnikov:

Dijakom-abiturijentom!

V življenje stopate zdaj vedrih lic,
pogum kot strelo v srcih kujete —
in nove nade snujete.

In solnce zdaj, vam je ime — poklic,
a ravno ta bo bičal hrbte vaše,
v življenju svoje dal vam bo pajdaše —

saj ž njim skrb hođi rdečih nogavic —
ker v krvi tisočerih brodi,
ko pod pazduho krog jo vodi zlodil —

boj za obstanek, ha, poklica — klic —
vse gubasto in zlobno mu je čelo,
ko z levo nudi — govno, z desno — zdelo ...

Nestanovitni ljubici.

Kakor zrno zlato v polje
pade v dušo — misel,
kakor žito težkoklaso
se rodi iz nje mi — pesem.

A med žitom mak zardeva —
i bolest iz misli vstane,
ki mi ti jo seješ, deva,
na srca poljane ...

Z. M. L.:

Makso.

Dekončala sta svoje študije in stopila sta v svet
zdravih, naprednih nazorov. Vesel ju je bil narod,
veseli so ju bili domači naprednjaki.

Sedela sta Makso in Josip in se gledala v
srce, v dušo.

«Gleji!» je povzel Makso, «mladino bova
vodila, učila jo bova, kakor uči mati svoje male.
Neustrašeno in blago bova odgajala te mlade in
bova jim, ne pedanta, ampak dobrohoteča pri-
jatelja!

Ne vem kaj zasluži človek, ki izpreminja svete
svoje nazore?! Ne, se niso značaji! Svojim učen-
cem ostanem vedno prijatelj.

O političnih svojih nazorih ne govoriva, ker
ti so trdni, morajo biti!»

Svete prisega sta delala, da se jima je čudil
svet, pila sta mnogo in pela:

«Mi ostanemo, kar smo!»

Razšla sta se, narazen so ju vodila pota za
krubom. Pa smejala sta se vsem bojem, ker bili
so lahki po oni sveti prisegi pri vinu!

Makso se je ženil in oženil! Blondinka, velika
in lepa je bila njegova žena. In po oni sveti za-
vezi se je ravnal Makso: njegova soproga je bila
zdravih, naprednih nazorov.

Smejali so se pri vinu in čaju, legli so po
kanapejih in obnavljale so se svete prisega.

«Ti čuješ, Josip, veš, kako je bile one čase
tam na bregu bistre Save. Bila sva se mlada, a
dobro se spominjam! Lovila sva ribe in obilen je

bil najin lov. Mimo pa je prišel starec, dolgonivo
brado je imel, in si opazil, kako solzno je bilo
njegovo oko, ko je zrl na naju!

Ispregovoril je starec z veliko, resno besedo.
«Ti, mene je bilo strah, se še spominjaš, kako
mi je bilo srce! In tebi?»

Temna je bila soba in grezna, skrivnostna.
Malomarna je bila svetloba zastrte svetilke. Ležali
so po kanapejih težkih misli, dobre duše, da, rekel
bi, nedolžne.

Tako čiste so bile se tiste, a Makso ta je stal
na razpetju, ne vem, kakšnih misli je bil?!

«Da, sedaj sta tu, neizkušena in srečna; pa
ne glejta tu za temi temnimi valovi, ti varajo čle-
veka! Vabljeni so, slisiš, kako sumljajo, to so sirene;
prijetni so, dokler si mlad in neizkušen! Pa če
stopiš od brega, stopiš na cesto. Kam? Vzel si v
roke orodje in si utrdil pot, značajno, moralno;
pa si šel po poti naprej in nisi pazil, kaj si delal.
Zapeljala te je cvetka na trati, prestopil si ceste
in hajd na trato! Prijetnejše pa je bilo na trati
pri cvetki in ostal si tam in srkal njen sladki
med! Cesta pa je ostala zapuščena!»

Ne vem, ali sva se smejala, ko je to govoril,
razumela ga nisva.

A meni je bilo težko pri srcu in tisti dan je
bil zame izgubljen.

Poznal ga nisem dobro, ker v naše kraje je
prišel le redkokdaj, a še vedno ga vidim:

«Zapeljala te je cvetka na trati, — prestopil
si ceste in — — —!

Zgodovina novejšega slovenskega slovetva. II del. Doba narodnega prebujenja. (1848—1868). Spisal Ivan Grafenauer. Str. VIII + 475. Cena: broširan izvod po 6-20 K, vezan po 7-20 K. — Pisatelj podaja v uvodu kratek politiski in kulturni pregled ter razpravlja o časopisju in književnih društvih, kakor tudi o literarnih bojih za kritiko in zoper pretirano ozkosrčnost. Potem govori o starejšem pisateljskem rodu (dr. Ivan Bleweis, L. Jeran i. dr.), o začetnikih novega časa (e. pr. L. Toman, Fr. C. gnar, Mat. Valjavec, Jan. Trdniv, Ant. Jančič). Zlasti obširno obdeluje Franca Levstika in Smona Jenka. Nastopno poglavje je posvetil mlajšim pripovednikom (Fr. Ejavec, Val. Zarnik, Jan. Mencinger) in pesnikom (Ant. Unek, Greg. Krek, Jan. Bilec, Ivan Vesel-Vesnin i. dr.). V dodatku prinaša pregled znanstvene proze. — Knjiga je zanimivo pisana in pregledno sestavljena; pisatelj se je omejil na najzgodnejše pisatelje in pesnike one dobe in podal kratko vsebino njih najglavnejših, najbolj znanih del. Kakor nam pričajo opazke pod črto, je vestno uporabil vse gradivo, kar mu ga je bilo na razpolago. Nasikal nam je milje, iz katerega so izšli in v katerem so se gibali tedanji naši slovetveniki in točno označil medsebojno odvisnost in medsebojne vplive. Delo priporočamo vsakemu, ki se hoče poučiti o prezanimivi dobi našega narodnega prebujenja. P.

17 50—22

Dama

ki hoče pospeševati kožno nego, ki hoče izgubiti pege, ter doseči nežno mehko kožo in bel teint, se umiva le z

Steckenpferd lilijine mlečne mlie
(znamka Steckenpferd)

lyrdke Bergmann & Co., Tešin ob Labi. Komad po 80 vse dobi v vseh lekarnah, drogerijah in trgovinah s parfumom i. t. d.

DOPISI.

Iz Javorij nad Škofje Loko. Tudi pri nas je razžarila zadnja volitev naše o teh stvareh še bolj nevedne ljudi. Posebno je privzdignila našega fajmoštra, njegovo kuharico in še več drugih žensk. Od začetka je prav dobro kazalo za Strojceva, a zadnje nedelje je kar treskalo s prižnice o brezvercih, o večnem pogubljenju vseh tistih, ki ne bodo volili Čoč. In ker to ni pomagalo, se je pa še strahilo ženske, kako jih bodo meški zapuščali, če zmagajo liberalci ali brezverci. In slo je vse na lov. Peterc, orgljareček, ki je pa moral pred nekim volicem tudi bežati, potem fajmošter, kuharica in še mnogo drugih, mesto katerih nosijo žene hlače. Pa kljub temu ni bilo vse pokorno. Javorska občina, do zdaj brez vsakega nasprotnega glasu, oddala jih je zdaj okrog 30. Tudi to strahilo ne bo vedno držalo. Le pomislite, Javorčanje, o svoji občini! Je zdaj kaj drugače, ko ni več županstva v farovžu? Nič, vse je po starem, tudi svet zakon je še ravno tak, kot je bil in bo ostal, če bo tudi enkrat izvoljen Strojce in ne več Čoč. Kaj mislite, da je Čoč res tak svetnik? Pojte, pojte! — Njemu je le za plačo, ki jo vleče na Dunaju. Ker

Vino je teklo raz maizo, ki se je šibila pod težo tehni jedil.

«Ti, danes leto sva jedla krompir v oblikah in mlečen riž, tebi in meni to gr. zao malo diši. Kaj ti nisem pravil le za mano, v boj za trebuh!»

S prešernim smehom sta se smejala Makso in Josip.

Le ena je ostala in ta je bila: Zalika, njegova žena.

Dobra duša, nisva si bila neprijatelja.

Leo:

Stava.

Pri «Pavletu», v mali vasi na Gorenjskem, je veselo življenje. Delopust je in vaščani se vračajo s semnja, iz bližnje vasi. Iz ene gostilniške sobe se čuje hreščeča harmonika, z druge pa glasno, hripavo govorjenje gostov.

Posebno živo je postalo, ko se je raznesla vest, da pride drugi dan škof iz bližnje vasi, kjer bo imel birmovanje, v domačo vas pregledat cerkev-podružnico.

Občani v tem kraju so se ravnali po starih tradicijah in zato so obžalovali, da se je vest o škofovem prihodu tako pozno raznesla. Hoteli so postaviti mlaj, velik kot vaški zvonik in na njega poviti mogočne zastavo, ki naj pozdravlja cerkvenega dostojanstvenika in priča o ugledu domačega kraja.

«Ura je pet,» pravi Tine, «in nemogoče je postaviti mlaj. Eno uro od tu je gozd. Več ur se

S m o d k e :

od 3 na 4 vin, torej za 33%	
dolge	5 " 6 " " 20 "
kratke	" 7 " 8 " " 15 "
portorike	" 8 " 9 " " 12 "
rozite	" 8 " 9 " " 12 "
braziljke	" 10 " 11 " " 10 "
kube	" 10 " 11 " " 10 "
viržinke	" 12 " 14 " " 16 "
operas	" 14 " 16 " " 14 "
britanike	" 16 " 18 " " 12 "
trabuke	" 18 " 20 " " 11 "
regalite	

Šestinsedemdeset milijonov hoče vlada na leto več za tobak, in sicer petdeset milijonov za cigarete in trinajst milijonov za cigare. — Lepi časi se nam torej bližajo!

Bojži komis. Cesar je določil, da dobe vsajki boljše komis, kot je bil dosedanj. Dobili bodo vsak dan 700 gr. kruha (dozdaj 840 gramov), npravljenega iz ržene moke, ki je bolj očiščena otrobov, kot dozdaj. Tak kruh bodo dobivali, ko porabijo moko, ki jo še imajo, pri armadni zborih št. 1 do 15, 16. armadni zbor pa dobi komis iz pšenične moke.

Mestna hranilnica v Kranju. V mesecu juniju 1911 je 277 strank vložilo 105.362 K 82 vin. 281 strank je dvignilo 74.813 K 91 vin. 13 strankam se je izplačalo posojil 19.550 K. Stanje hranilnih vlog brez kapitalizovanih vložnih obresti 4.823.874 K 01 vin. Stanje hipot. posojil 3.100.963 K 71 vin. Stanje občinskih posojil 484.858 K 01 vin. Denarni promet 396.574 K 11 v.

Mestna hranilnica v Radovljici. V mesecu juniju 1911 je 204 strank vložilo 104.935 K 04 vin., 178 strank vzdignilo 94.044 K 27 vin. 9 strankam se je izplačalo posojil 26.900 K — vin. Denarni promet 557.277 K 65 vin.

Mestna hranilnica v Kamniku. V mesecu juniju 1911 je 164 strank vložilo 42.453 K 36 vin. 143 strank vzdignilo 33.887 K 35 vin. 5 strankam se je izplačalo hipotečnih posojil 5.900 K. Stanje hranilnih vlog 2.042.513 K 22 v. Stanje hipotečnih posojil 1.539.400 K 15 vin. Denarni promet 192.717 K 68 vin.

Tedenski sejma v Kranju dne 3. julija 1911.

— Cena od kilograma žive teže: 1 krono za pitane vole domače, 88 do 90 vinarjev za domače srednje pitane vole, 80—82 vinarjev za nepitane domače vole, 00—00 vinarjev za bosansko goved, 1 K do 1 K 16 vin. za teleta in 1 K do 1 K 44 vin. za prašiče za rejo, 1 K do 1 K 10 vin. za pitane prašiče. — Pšenica K 12-50, proso K 8—, rž K 9—, oves K 10—, ajda K 9—, repno seme K —, detelno seme — K do — K, fižol, ribničkan K —, mandalon K —, koks K —, krompir K 4— za 50 kg. — Prignalo se je 151 glav domače govedi, — glav bosanske govedi, — glav hrvaške govedi, 14 domačih telet, 354 domačih prašičev, — hrvaških prašičev, 2 ovci. Od prignane živine je bilo za mesarja: 70 glav domače govedi, — glav bosanske govedi, 9 domačih prašičev.

Izšla je zanimiva razprava

Mozes ali Darwin?

Solsko vprašanje. — Stane 70 vin. Dobiva se v tiskarni Iv. Pr. Lampret v Kranju in v knjigarnah.

Krog leta 1900 se je začelo združništvo izrabljati v strankarskopolične namene. Začele so se ustanovljati centralne organizacije, ki so se smatrale kot last te ali one politične stranke. Tako smo sčasoma prišli v peščaj, da so v enem in istem ozemlju «delovale» 3, deloma celo 4 slovenske (in sicer na Goriskem), v enem slučaju pa 3 slovenske in ena hrvaška zadržna zveza. Iz centralnih organizacij se je pričela krog posameznih zadržug agitacija v svrhu pridobivanja novih članic. A to bi se ne bilo najhujše, temveč najslabše na celi stvari je to, da so se začele ustanovljati konkurenčne zadržuge. Čisto vrsto vasi imamo danes na Slovenskem, kjer obstojita ali dve posojilnici ali celo dve mlekarne. Da take konkurenčne zadržuge ne morejo prosperovati, o tem nas je izkušnja zadnjih let pač dovolj poučila. Radi medsebojnega hujkanja primanjkuje takim konkurenčnim zavodom domačih vlog ali pa si izkušajo iste pridobiti s pretirano visoko hranilno obrestno mero. Za dolžnike se konkurenčni zavodi v mnogih slučajih naravnost trgajo, kar stvari gotovo ne koristi. Centralne organizacije v svoji kratkovidnosti podpirajo te konkurenčne zavode in tako imamo danes celo vrsto posojilnic, ki so prezaželjene, kar bi se nikdar ne smelo zgoditi, kakor nas zadnja kriza uči. Vobče je pri posojilni zadržugi kakor tudi pri centralni organizaciji v kreditnem in revizijskem poslovanju vprašanje, ali je ta in omi pesel za to in ono stranko koristen ali škodljiv, naravnost odločilno. Razume se, da mora pri takem postopanju stvar sama trpeti največjo škodo.

Vzroki krize so torej dvojni. Prvič neposredni: Slabe letine, polomi, hujkanje. Drugič posredni: Izrabljanje združništva v strankarskopolične namene.

Gospodarski del.

Podražanje tobaka.

S 1. julijem je stopila v veljavo nova tarifa za smodke, svalčice in tobak, ki bo avstrijsko prebivalstvo veljalo 76 milijonov novih davkov na leto. S to težko zapuščino je obremenil Bienerthov kabinet avstrijsko ljudstvo tik pred svojo demisijo. Najklavnernejše smodke in najzanimarnejše cigarete je vlada podražila kar za 50 in 100 odstotkov, čim finejša pa je vrsta, tem manj se percentualno podraži.

Podražile so se:

Cigaretete:	
drame	od 1 na 2 vin., torej za 100%
športne	" 2 " 3 " " 50 "
dalmatinske	" 2 " 3 " " 50 "
damske	" 3 " 4 " " 33 "
hercegovinske	" 3 " 4 " " 33 "
memfis	" 4 " 5 " " 25 "
sultanske	" 4 " 5 " " 25 "
štambulske	" 5 " 6 " " 20 "
nilske	" 6 " 7 " " 18 "

Molčala je žena in Josip, tudi Makso je umelknil.

Predramila se je muha na steni, zabrenčala je po sobi, obstala in zavladala je mučna tišina — — —

Hreščeče je zajokal dojenček in molče, brez poslova so se razšli.

Zgledilo se je, da so prišle velike zadrege in Makso je mislil; če je mislil?!

To je bil njegov prvi korak s pota!

Vabljava je bila nežna cvetka, polna medu, in Makso je poželjivo stegnul roko po prepovedanem sadu!

«Nekoč sem jim pa bil vodnik, onim na cesti, ki stopaje trdno.»

Čudno je bilo Maku, najraje bi se vrnil tja na bele ceste in zopet bi gledal pristo v svet.

In kako vesel bi bil!

Da, vse je izgubljeno, blato sega do pasu!

Pa vodnik si jim bil, strog in neutolažen, sedaj pa ti sega tuje blato do pasu. Se še spominjaš, ko sem ležal na črnih vrečah pijan, pa si se smejal. Prešern je bil tvoj smeh in celo zaničljiv. Nekaj si govoril, Makso, pa sem pozabil. To je bilo na oni trnjevi meji, prvo leto, ko si ti z ene noge stal v tujem blatu.

Takrat, ko se je godila ta strašna povest, sta bila Makso in Josip ločena.

Čul je mnogo o svojem prijatelju in jokal je.

Zapihal je nekak čuden veter tam od zahoda in nagnil je roževa cveta skupaj.

Približala sta si in se poljubila v prijateljski pozdrav.

Hotela pa je narava, da se posegli nasprotni elementi in cveta sta se odtujila, čimdalje sta si bila, tem ljubše jima je bilo.

In eden teh cvetov se je osul. Drugi pa je kluboval zlobnim viharjem?!

Pa slučaj je nanese, da sta se zopet našla na dolgem potu.

Nista se izognila drug drugemu, stopila sta vstric in korakala molče isto pot.

Makso se je zabaval na tej poti in njegov sodrug je bil sam, zapuščen; prezirali so ga.

«In pridružim naj se jim; glej, kako so veseli. Ah, ta preteklost brani. Zakaj ni branila njemu; vesel je in pije!»

Pa pridejo ljudje po istem potu, po našem, in videli nas bodo. Zlobni so in posmehljivo reke:

«Nekdaj so nas vodili in glejte jih izvržence!»

Pa ta samota, ta zapuščenost, ne!»

Molče je ponudil roko Maku in njegovim, pa sram ga je bilo.

Umazani so se zdeli samim sebi, pa te preklete vine!

Polegli so po trati, trgali tiste cvete, tako mamiljive in duhteče.

Hodili so mirno preprosti ljudje:

«Glejte naše bivše vodnike!»

Minilo je leto.

Castiljivi gospodje, v dolгих suknhah so bili gospodarji.

bi pa brez duhovnov ne bil izvoljen, se poteguje in peha tudi za duhovske plače. Mar so njemu ceste, železnice in kmetijske potrebe. Mislite, da je našemu fajmoštru res toliko za naše duše? Le verjemite, da mu je veliko več za svitlo kronica, katerih že ima lepo vsoto v Ljubljani. On, kot večina duhovnov, se le boji, da bi se enkrat ne uredile cerkvene zadeve, da bi tudi vi, kmetje, vedeli, koliko premoženja ima cerkev in kam gre. Vidite, tega pa ti gospodje ne marajo in se boje, ker potem bi imeli tudi vi kaj govoriti. Zato pa take grožnje in strasilo, da bi vi se ostali v temi in da volite take meže, ki delajo prav dobro za te gospode, prav slabo pa za vas. Pa, kakor slišimo, so drugod vse drugače volili in je ta moč, ki so jo dosedaj imeli, zelo pri kraju. Nasprotniki od Čoča in dr. Sustersiča imajo na Dunaju gotovo ste glasov več kot ti in bodo lahko sklenili, kar bodo hoteli. Ni se pa treba bati, da bi kaj takega naredili, kar bi bilo kmetom v škodo; tega ne. Tudi matere lahko mirno spe, njih moške ne bodo kar od njih leteli in drugih iskali. Tega se ne bojte, ne bo nikdar tako, kakor vas farbajo ob volitvah v cerkvi in drugod. Pred tremi leti ste se pokazali kot moške, ko ste vzeli županstvo iz farovža in župnika niti volili niste več. Verjemite, da bi bilo tudi zdaj veliko bolj možato, ko bi ne bili stekli hlači in se bali praznega nič kot otroci pred parkljem. Zakaj pa plačujete župnika, če ne za to, da opravlja cerkvena opravila in da pride k vam, če ga zahtevate. Volitve pa imajo svojo posvetno pot, kako se naj uredi davki, kje se naj delajo železnice, ceste in še druge tako. Drugič se ne dajte bogati in strahiti, tudi od vaših žen ne. Imajte jih radi in bodite skrbni četlje, a pri volitvah pa ostanite možje, da se ne bodo ravno tisti, ki so vas pregovorili, norca delali iz vas, da je lahko pridobiti take, ki nimajo hlači in da bo začel kupčevati s krikami Osojnikov Urgan, če ne bo drugače, ker upa na dobro kupčijo. Tega ne pustite in pokazite drugič, da ste možje, ki tudi kaj mislite.

Novice z Jesenic.

Zopet samomor. V ponedeljek zjutraj se je v šetališču «v Hrenewcah» ustrelil 18letni mesarski pomočnik, doma iz Trzina. Vzrok baje zopet nesrečna ljubezen. To je v kratkem času že tretji mlad samomorilec. Človek bi mislil, da se nahaja nekje v Londonu ali v Parizu, ne pa na katoliških Jesenicah.

«Dela vska stranka in ljudska stranka smo mi in samo mi,» tako se derejo slasti naši klerikalci. Kaj pa privede ta delavska stranka ubogim delavcem? Nič in prav nič! Še poštenega stanovanja ne. Evo dekavsa! Pri zadnji seji bratovske skladnice je poročal načelnik, da je dobilo načelstvo poziv od zgoraj, da mora premoženje bratovske skladnice založiti v vrednostne papirje in podjetja itd. Izrekel je mnenje, naj bi se sezidalo nekaj hiš za delavska stanovanja. Tovarna da pismeno jamstvo, da bi se ta denar obrestoval po 4 odstotke, v slučaju pa, da se izvede državno starostno zavarovanje, povrne tovarna ves denar, oziroma kupi hiše za isto ceno, tako da je vsaka izguba tu izključena. In kaj sta storila klerikalna delavska zastopnika? Izjavila sta, da sta proti temu, da bi se zidalo delavska stanovanja. Torej, delavci,

rabi, da se smreka poseka in odstrani lub. Potem je je treba som pripeljati in kje je bo mogel potem pravočasno postaviti.»

«Tine,» odgovarja Tonček, «do polnoči si upam postaviti mlaj.»

Tine je bil oženjen. Bil je mogočen, kumšen bolj kot vsi, prvi svetovalec in posestnik srednje vrste. Rad se je bahal s svojo zmoglostjo in zato je bil vedno pri stavah, akoravno je dostikrat pogorel.

Tonček, poglavar fantov, pa je bil pretkan in zvit. Znal je vleči ljudi in korajža mu je dostikrat pomagala do uspeha.

«Veš kaj,» reče Tine Tončku, «poglej, za K 100.— sem prodal tele na semnju. V zastavo jih dam proti K 10.—, da vsi fantje skupaj ne merete do polnoči postaviti mlaja.»

«Velja,» govori Tonček, «ovo K 10.—, samo kje smemo posekati drevo?»

Tine: «Najvisjo smreko v mojem gozdu vam odstopim.»

Tonček: «Dobro, velja!»

Stava je držala. Precej vinjeni Tine je oddal denar krčmarici. Isto je storil Tonček. Prvi je pil dalje, Tonček pa je z ukanjem sklical fante in z radostjo se se lotili dela. Pravo ameriško živahnost so razvili. V divjem teku so se peljali v gozd. Podrli so 18 metrov visoko smreko, jo otesali, spravili na voze in je pripeljali v vas.

Vse je bilo po koncu in ljudje se ugibali, kde bo dobil stavo.

Tinetu je bilo tesno pri srcu. Tele je prodal, ker rabi denar za gospodinjstvo in če izgubi, ne bo nehal vikar v hiši.

vidite jih vaše prijatelje, niti poštenih stanovanj vam ne privoščijo! Ze vedo zakaj! Kjer so slaba stanovanja tam, pride bolezen in kjer je bolezen, je pomanjkanje in kjer je beda, tam ni denarja za knjige in sploh za izobraževalna sredstva. Tako ostane ljudstvo nevedno in tega si klerikalizem želi, ker le ljudska nevednost jih se drži po koncu. Zato pa, delavci, ko bodo sedaj pri občinskih volitvah klerikalci beračili za vaše glasove, jim povejte, da jih ne poznate, kakor tudi oni vas ne poznajo.

Čista slovenska stranka! O ironija! Sami sebi se v obraz lažejo. Slovenska? Kje pa je kaj slovenskega? Ali se pravi biti to čest Slovenec, ako se ravno na poslopjih zagrizenih klerikalcev blestijo nemški napisi in še celo laski, n. pr. na hotelu «Zaherlin». Ali je to slovensko, da ravno otroci klerikalnih staršev polnijo nemško solo? Vrag vzemi tako zavedno slovenščino.

Klerikalna vzgoja naših vrlih orlov! Naši krščanski vseh kreposti polni mladeniči! Ta klobasa se vije dannadau po klerikalnih listih, posebno sedaj, ko vabijo na romanje v Ljubljano, pa so tudi kampeljci, posebno naši orli. Iz zgolj ljubezni se kar med telovadbe skregaje in stepejo, da kar cunje od njih lete. Da ima pa tudi javnost priliko občudovati te izvanredne orlovske kreposti, zato sta se pa v nedeljo na vrtni veselici Ciril-Metodeve družbe dva mlada orla, ki sta obenem tudi pri tovarniški godbi, ojunčila, sta se pričela v pregoreči medsebojni ljubezni ljubkevati in častiti prav po krščansko. Da pri tem niso izostali častni naslovi, kot: barabe, binavci, smrkavci itd., se razume. Za nameček sta pa pograbila vsak svoj instrument pa sta se kresala kot za stavo. O joj, to je bil prizor za bogove. Ljubljancanom prav iz srca privoščimo tako zabavo, posebno ker se bode vršila v večjem obsegu. Načelniku naših vrlih orlov smo pa prav hvaležni, ker je prepovedal svojim telovadcem občevanje z neklerikalno mladino. Take bode v naši fari vsaj nekoliko manj rekevnjačev.

Humrov ata ne dajo mirno spati pobožnemu «Slovenčevemu» dopisniku. Ta nesrečni Humrov ata trdijo, da sme človek, ki biva neprotrgoma 20 let v občini, voliti v občinski zastop. Ta nevoščljivi Humrov ata so mnenja, da dva samca ne potrebuje za kurjavo na leto 300 kron. Ta čudni Humrov ata zahtevajo sedaj v dvajsetem stoletju dostojnosti od strani občinskega gerenta? Kje so vendar tisti zlati časi, ko se je take nezadovoljnost kar enostavno posadilo na grmado. Humrova ata se pa na tako častno mesto danes ne spravi ne zlepa, še manj pa zgrda. Pa ko bi Humrov ata hoteli povežati svoj celo in odjadrtati tja nekam v Afriko, pa se jim menda še nič kaj prav ne ljubi, joj, to bi bilo lepo, kar z vzklikom bi se izvolilo Čibalja za župana, Krivec bi bil podžupan, Karliček tajnik, Repek pa blagajnik. Jesenice bi postale vse prej kot slovenske, in božji blagoslov bi plaval nad nami na vekov veke. Amen.

«Ga ni, pa ga ni! Ne Čiča, ne Furlana, ne Nemca, ne Taljana, da bi bil vsaj eden, tako je jamrala neka Marijina devica. Naj si bode potem že liberalci ali socijaldemokrat, samo da bi se rešila teh njmohtarjev. No, tako je toraj! Ze nežnim Marijinim hčeram preseda klerikalni terorizem,

Za stavo je izvedela tudi žena in prišla ga je zmerjat v gostilno. Domov pa ga ni mogla spraviti.

«Mrha, pijanec,» je vpila nad njim, «vse nam boš napravil. Oh, Ježš, Marija, kako je hude, če ima žena tako prismožo za moža.»

Zmračilo se je. Fantje so zakurili ogenj. Skopali so globoko jamo in pričeli so postavljati mlaj. Radi svežesti je bil les tako opetzel, da ga niso mogli pri vzdigovanju podpirati. Vse je kazalo, da izgube stavo. Brisali so smreko in zvezadi podpiralne kole v skarje, tako da je ležalo deblo na vrveh. Lažje je slo. Toda, komaj so dosegli polovico dela, padlo je drevo na zemljo.

Vesel je bil Tine, peparjeni fantje.

«Korajže, na dele, fantje,» je junčil Tonček prijatelje. «10 je ura in mlaj teova o polnoči stati.»

Ura je udarila polnoč in fantje so zavriskali in zapeli «Hej Slovani» okrog postavljenega mlaja. Pijan in besen se je pobral Tine domov, kjer je bil nato tak kraval, da so se zbirali ljudje v svrhu mixitve v hiši in pred hišo.

Fantje pa so šli v gostilno, kjer so veselo prepeljevali nadomeščali pri postavljanju mlaja izgubljenega moči z jedjo in pijačo. Veselili so se do ranega jutra in zapili «izgubljenih» K 10.

Ko se je pripeljal zjutraj škof, ga je veselo pozdravila zastava na mlaju. Tudi fantje so prišli. Poljubili se mu roko, Tine pa je tičal jezen in pobit doma. Premišljeval je, kje bo dobil prepotreben denar in se jezil na škofa, ker se je tako pozno odločil, da pride v njegovo vas.

pa ga hočejo vsiljevati resnim Jeseničanom. Pojte se solit in priporočite se sv. Katarini!

Društvene vesti. Gledališko društvo je ustanovilo pevski odsek. Petje hodi poučevati vsorni pevovodja g. Šmigovec iz Radovljice. Kdor ima veselje do petja, naj se zgleda pri predsedniku gledališkega društva.

Vrtno veselico priredi jeseniski Sokol dne 23. t. m. z najrazličnejšim sporedom. Podrobnosti pozneje.

Zdravilna sredstva zoper haemoroide namestavajo odstraniti zaprtje, ki je glavni vzrok tega nadležnega zla. Poročila o poizkuhih na c. kr. splošni bolnici dokazujejo, da provzroči naravna Franc-Ježš-ova grenčica že čez nekaj ur lahko odvajanje in se vsakokrat zmanjšujejo bolečine.

Godovi prihodnjega tedna:

9. Anatolija, Hvalimir; 10. Amalija, Felicita, Stojan, Libuša; 11. Pij L., Peter F., Mirolava; 12. Mohor in Fortunat, Saviša, Jaroslava; 13. Marjeta, Anaklet, Evgen, Draganj, Jekoslava, Radomila; 14. Bonaventura, Just, Slobodim, Dragojila, Dobroslav; 15. Henrik, Vladimir, Metod.

Sejmi na Gorenjskem prihodnji teden:

12. v Kropi; 14. v Zgornjem Tuhinju.

V Kranju, dne 8. julija 1911.

Državni zbor se snide 17. t. m. Predsedoval mu bo začasno baron Fuchs; pozneje bo izvoljen skoro gotovo za predsednika nemški nacijonalec dr. Sylvester. Kronsni gever — imel ga bo po najnovejših poročilih cesar sam — bo 18. t. m. Kot odgovor sklene drž. zbor udanostno izjavo, katero izroči predsedstvo osebno v avdienci presvitlemu vladarju v Ištu.

Dunajska krščansko-socialna stranka razpada naprej. Poslanec Heilingger je naznanil stranki javno svoj odstop. On in drugi njegovi somišljeniki organizirajo novo obrtniško meščansko stranko.

Hrvški ban ima s svojo politiko vedno večje smolo. Še tisti možje, ki so ga dosedaj podpirali in imeli nekaj ugleda v hrvaški javnosti, se obračajo od njega! Sedaj izkuša zopet z ustanovitvijo posebne stranke, ki bi ga naj podpirala brezpopojne v njegovem hlapčevstvu proti Madžarom. Upajmo, da kljub terorizmu od strani ogrske vlade iz tega ne bo nič!

Neve razburjenje po vsaj Evropi je povzročila Nemčija s tem, da je proti svežečasnemu dogovoru poslala v marokanske pristanišče Agadir bojno ladjo s 500 možmi. Francoska temu odločno nasprotuje; tembolj, ker je v tajni pogodbi Angležem obljubila, da Nemčiji ne prepusti niti koščka zemlje v Maroku. Iz Angleške se že slišijo glasovi, da računa lahko Francoska brezpopojno na pomoč Angležev. Seveda ima tudi v slučaju napada od strani Nemcev tudi pomoč Rusije. To je, kar lahko napravi vojsko, kakršne še ni videl svet. Seveda bodo vse države čimbolj pazile, da ne pride do boja, toda tudi izzivanja Nemčije si ne bodo pustile dopasti.

Turčija mobilizira proti Črnogori. Iz Soluna se poroča, da so pozvani pod orožje rezervniki II. razreda. V Solun pride še 12 anatoliških bataljonov, ki jih takoj pošljejo na Kosovo Polje. Vse je prepričano, da mobilizira Turčija proti Črnogori.

Neve ministrstvo na Francoskem. Na Francoskem je odstopil dosedanji ministrski predsednik Monis z vsemi člani ministrstva in novo ministrstvo sestavi Caillaux (Kelo). V ministrstvu ostane velik nasprotnik Nemčije Delcassé.

Kake volitve na Nemškem. Avstrijski način volitev daje prav mnogo prilike za volilne goljufije; klerikalci z najostudnejšim terorizmom potvarjajo in popravljajo volilni izid. Na Nemškem je stvar drugačna. Glasovnice niso uradne. Volilce prejme, vstopivši na volišče, uradno kuverto, v katero vtakne v posebnem zaprtem prostoru svojo glasovnico. Glasovnic, navadno v obliki vištk s kandidatovim imenom, dobi volilec od vsake stranke, kolikor hoče. V zaprtem prostoru, t. zv. volilnem klesetu, vtakne v kuverto tiste glasovnice, ki je hče, in nihče ga ne more kontrolirati. Na ta način je zagotovljena resnična svobodna volitev, dočim obstoja pri nas tajna volitev zgolj na papirju.

Novičar.

Osebnosti. Upokojen je na lastno prošnjo predstojnik tukajšnjega c. kr. davčnega in sodeo-depositnega urada, nadupravnik g. Anton Orehek. Kot predstojnik tega urada je določen upravnik g. Josip Ahlin in kot kontrolor ofcijal g. Josip Tajnik. — Okrajni sodnik g. Oskar Dev v Skofji Loki je premeščen v Kranj, sodnik Josip Lenart v Kranjski gori pa v Škofjo Loko, avskultant Oha vitez Januschowsky je imenovan sodnikom v Kranjski gori.

Volitev novega cestnega odbora v Radovljici. Predzadnji ponedeljek se je vršila, kakor smo naznanili že v predzadnji številki, volitev načelnika cestnega odbora radovljiškega. Izvoljen je načelnikom g. Ivan Resman, župan v Mošnjah, njegovim namestnikom g. Adolf pl. Kappus, župan v Kamnigoricah.

Is šenčurja nam pišejo: Občinske volitve! Ti dve besedi spomnita vsakega občana, da ima davčno knjžico ali kaj drugega, s čimur mora biti na uslugo občini ali fajmostru. Spomnite se pa tudi, da je na svoji zemlji sam svoj gospodar in da sata sebi najbolje gospodarji. — Dolžnost njegova je, da je ponosen na to, da je kmet. — Zaveden in na svoj stan ponosen kmet ne pusti, da bi mu gospodarili drugi, ne na njegovem domu, ne v občinskem odboru. «Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!» Kmečki sinovi in delavci, tudi Vam ni treba jerebov, postava Vam je dala volilno pravico, volite kot samostojni možje, ne kot ponižni sluge onih, ki Vas zmerjajo s pijanci, sami se pa kopljejo v vinu. — Ker se pa zavedamo svojih pravic, gremo zanje v boj, v tem znamenju se bomo bojevali in zmagali — pravična stvar mora zmagati!

Voli, kmet, zavednega kmeta
ne neumnega farsk'ga teleta!

Koncert naše «Čitalnice». V srede dne 5. t. m. se je vršil v sokolski dvorani II. koncert v tem letu. Kljub temu, da je koncertna sezona že minila, se je vabilu odzvalo v obilnem številu naše občinstvo, ki je s tem pokazalo, da je pripravljeno s protizrtvami poplačati veliki trud, ki so ga imeli peyici in člani orkestra. Naj bi se to v prihodnje dogajalo še v častnejšem številu! Ne da bi podrobno ocenjevali posameznih točk ter navajali posamezne hibe in vrline v proizvajanju, omenimo le vobče, da je bil splošen vtis koncerta dokaj ugoden. Orkester je pod spretnim in sigurnim vodstvom g. St. Sajovica pokazal, kaj bi se dalo iz diletantov narediti z rednimi vajami. Za svoje proizvajanje je žel orkester zaslužno odobravanje. Kot solist na gosli je nastopil Ševčikov učenec g. St. Sajovic. Pri njegovem proizvajanju smo občudovali ne samo veliko tehniko, s katero obvlada svoj instrument, ampak pred vsem izrazitev čustveno podavanje. Gospoda solista je enakovredno spremljala na klavirju gospa Pirnatova. Pohvalo so žele točke čitalniškega pevskega zbora pod trudaljubivim vodstvom g. V. Rusa. Zlasti težke točke delajo zboru čast. Moski zbor je pel sploh prvič proizvajano Foersterjevo skladbo «Umril je mož — mož živi», ki je strogo kontrapunktično izvedena in ki povzroča zboru nemajhne težave. Škoda le, da pesmi ni pel veliki zbor, kar bi bilo v našem prijaznem mestecu prav lahko mogoče. Častno je rešil svoje nalogo mešani zbor v težki Adamičevi skladbi «Zapuščena», kjer je pela solo s priznano dovršenostjo gospa Pirnatova, ki bi nam naj bila vspehobujajoč vzgled, kako se je treba žrtvovati, da se dvigne v Kranju društveno in glasbeno življenje. Z ozirom na dobre, že dokazane uspehe izražamo željo, da se v prihodnjem letu vrste pevskih zborov in pa orkestra pomnože in strnejo. Treba je le malo odkrite požrtvovalnosti in dobre volje.

II. župni zlet slovenske sokolske župe «Ljubljana I» se vrši letos v nedeljo dne 16. julija pri «Sokolu» v Kamniku. Občinstvo ponovno opozarjamo na to prireditev in vabimo, naj se je udeleži v velikem številu ter se samo prepriča o vstrajnem delu, ki se goji v telovadnicah in zunaj nje. Iz sporeda razvidimo, da bode nudil dan 16. julija kaj lepo sliko o vsem sokolskem delu te župe. Za ta nastop vlada po vsej župi živahno zanimanje, ki kaže, da bode ta prireditev dosegla svoj zasluzni uspeh. Slavnost se prične že jutraj ob 5. uri s tekmovalno telovadbo, tekoma dopoldneva se vrše izkušnje za preste vaje za maraščaj, ženske odseke in člane. Ob 1/2 12. uri se vrši po mestu izpred ter slavnostni sprejem pred «Društvenim domom». Javna telovadba se prične ob 1/2 4. uri popoldne ter traja do 1/2 6., ob katerem času se prične velika ljudska veselica, katera bode nudila vsem udeležnikom raznovrstne zabave. Vstopnina k tekmi 20 v, k javni telovadbi in veselici 60 v, sedeži posebej 1 K.

Umetniška razstava na Bledu. Dne 15. ali 16. t. m. se otvori na Bledu I. umetniška razstava, katero prirede gg. umetniki R. Jakopič, K. Mysz in P. Žmitek. Nahajala se bode ista v zgornjih prostorih «Blejskega doma» ter bo obsegala okrog 170 umetnin, pri kateri bo sodelovalo nad 20 razstavljavcev. Za Bled, posebno za Gorenjsko, je ta razstava zelo važnega pomena, da pride za Ljubljano pri nas prvo na vrsto ter povspesi razvoj in napredek s prometnega in kulturnega stališča. Priprave se vrše v najodločnejši obliki, da čim popolnejše zadeste primernim razmeram; slavno občinstvo pa se tem potem opozarja na sijajno udeležbo ter zanimanje za to prireditev.

Lopovščina. Posetniku Franu Cajhnu, po domače Povcu, v Pšati v občini Podgorica so pred kakim tednom neznači ljudje podžgali pred hišo stoječo črešnjo in jo podrli na tla. Nato so odžgali velike veje in jo vrgli v vežo. S tem pa se niso bili zadovoljni. Vrgli so še v veži stoječo klop in sekuro v spalnico ter razbili tam svetilko in bi bili s sekuro skoro zadeli tudi Cajhnevega sina, ki je sedel ravno na mizi. Sumljivih je sedem fantov iz tamošnje okolice. Enega so že oddali deželnemu sodišču.

Kake pomagati družbi sv. Cirila in Metoda? Našo prepotrebno šolsko družbo podpiramo krepko, ako kupujemo blago, ki se prodaja v njeno korist. Pri tem zavzema odlično mesto Kolinska akcija, keje tovarna daje družbi jako znatne letne pri-

spevke. Prazen je izgovor, da so tuji izdelki boljši. Vsaka odjemalka dobiva brezplačno mesečnik «Slov. Gospodinja». Trgovci in odjemalci, zahtevajte izrecno le škatlje z ovitkom in pečatom C. in M. D.

Lepe nočne vaje sta priredili požarni brambci iz Rateč in Podkorena. Ob 1/2 10 uri zvečer so trombe naznanile v Ratečah «alarm». Moštvo zasede brizgalnico in vozove ter hajd v Podkoren na pomoč. Gasilec-kolesar zasede kolo in oddirja podkorenskemu gavi. Društvu naznanit vajo. Trobentač pokliče mostvi k delu. Ko so prihiteli Ratečani na lice mesta, sta obe mostvi neumorno delali na dveh krajih, da se očitno požar omejili. Po končani vaji sta se društvi ob 11. uri razšli. Omeniti je, da se je ljudstvu preje objavilo, da bode enkrat vaja od 25. junija do 5. julija ponoči, da se preveč ne ustrati.

Nagla smrt. Dne 1. julija je na travniku pri senu nagloma umrl 63 letni vpkojeni rudar Znidarjev Matija iz Rateč. — Dne 2. julija je ravno pred vajo gasilskega društva iz Bole Peči nagloma umrl 18 letni gasilec, Finkov sin. — Taisti dan je tudi na Trbizu umrl od kapi zadet nek pastir, ko je hotel ravno gnati živino.

Is šenčurske občine je obljubljeni mnogo zanimivosti o strahovladi velesovskega Brešarja in šenčurskega župana, o postopanju reklamacijske komisije, o razsodbah reklamacijske komisije, katere se prineso iz Kranja že litografirane k sebi reklamacijske komisije, o materi županji in o onih, ki bodo svoje pregoreče reklamacije zagovarjali pred kazenskim sodnikom, o neresničnem poročilu županstva okrajnemu glavarstvu, o jajcih, o onem, ki je v nedelje nad Bricelesom z roke zamahnil z značilnim vprašanjem: «Kje se bo pa jemav, kdo bo pa plačoval!» Gorenjska se probuja — prihajamo ob 11. uri in Vas je strah!» (Radi damo prostora v od pravo raznih krivic, vendar prosimo cenj. dopisnika, naj bo poročilo strogo objektivno, stvarno in kolikor mogoče brez nepotrebnih osebnosti. Op. ur.)

Deželna elektrarna na Gorenjskem. Deželni odbor je vložil, kakor je citati v «Slovenca», prošnjo za koncesijo za elektrarno na Završnici, iz katere bi dobivalo električno luč in moč deset občin v radovljiškem okraju.

Gorenjske vodne sile. Iz «Slovenca» posnamemo, da je internacionalna električna družba vložila prošnjo za koncesijo za električno napravo pri Globokem pod Radovljico. Na istem mestu projektira tudi kranjski deželni odbor, kateri si je z opcijami zagural ves potreben svet. Vsled tega je internacionalna električna družba umaknila svojo prošnjo kot brezuspešno in je edini resni projektant deželni odbor.

V odbor deželne zveze za promet s tujci so od deželnega odbora imenovani: deželni glavar pl. Šuklje, poslanca Josip Pogačnik in Iv. Piber, dr. V. Krisper, dr. Papež, tajnik Andrej Perko in računski svetnik H. Lindtner.

Is Dvorjan pri Cerkljah se poroča: Ko so pri nas zažigali kres, je padel dveletni gostilničarjev sin Fran Prešeren v ogenj in se hudo opek.

Na cesarja Franc Jožefovi gimnaziji v Kranju se je dne 2. t. m. vpisalo v prvi razred 45 učencev in 5 učenk, ki so vsi prestali dne 6. t. m. sprejemni izpit. Ker bo v septembru vstopilo najbrže 10—15 učencev, bo imel sigurno prvi razred vsprejeto.

V Begunje! Kam pa v nedeljo, 16. julija 1911? Vsi v Zapuže, kjer priredi prostov. gasilno društvo v Begunjah (Gorenjsko) veliko veselico na prostem, na srenjskem svetu. Za zabave bo skrbel godba na lok, ples, srečkanje, veselica policija in dr. Tudi pijske in jestvin ne bo manjkalo. Vstop vsakemu prost. Začetek popoldne ob 3. uri. Ob skrajno meugodnem vremenu se preloži veselica na prihodnjo nedeljo. K mnogobrojni udeležbi vabi najuljudneje odbor.

Kako izgleda naš prvi dreadnought? Dve leti je delalo 40 inženirjev in 50 risarjev v Plnju, Trstu, na Dunaju, Plznu, Vitkovicah in drugod načrte, po katerih je delalo 4500 delavcev 30 mesecev, da so izdelali veliko ladjo. Kakor znano, se vsaka ladja pobarva. Nič manj kot 50.000 kg olja so porabili samo zato, da so pobarvali velikana, a v to velikansko množino ni všteto olje, ki se je porabilo za mazanje strojev in topov. Ladje gonijo turbinski stroji, ki s svojimi 25.000 konjskimi silami igraje vozijo velikana z 20 do 22 morskimi miljami, ali 10 in pol metra v sekundi. V eni uri prevozi ladja 40 km, teliko kot navadni osebni vlak. Med tem, ko more vlak kvečjemu peljati 750 ton, pa nosi dreadnought 10.000 ton, in sicer topove, municijo, terpedovke, yodo, premog, živila. Samo premoga ima naloženega 2400 ton (240 vagonov). Na dreadnoughtu je 12 mogočnih stolpnih topov v štirih triplestolpnih, 16 do 20 srednjih in 24 do 30 malokaliberskih topov, ki so tako skriti, da se zelo težavno razločijo. Na en pritisk izbruhne 52 topov iz svojih žrel kroglice, ki tehtajo 7000 kilogramov. Ladja je zgrajena iz Siemens Martinovega jekla. Dolga je 150 m, široka 27 m, globoka 8,2 m. Prejšnje naše najmočnejše ladje tip Radecki (14.500 ton) so dolge 137,7, široke 24,5 in globoke 8,07 m. Da zamore ladja plavati, četudi je poškodovana, je razdeljena v več samostojnih oddelkov. Vsi ranljivi ladjini deli so zavarovani z oklopi, ki tehtajo 4500 ton. V obrambo proti ujmam in terpedovkam je ladja zavarovana

s posebne vrste jekla. Stroški enega dreadnoughta znašajo približno 61.000.000 kron. Posadka enega dreadnoughta šteje približno 1000 mož, večina topničarji in strojno oboje. Poveljski poveljuje šef zdravniku, računskemu uradniku, 24 mornarskim častnikom, 20 strojnimi uradniki, 16 mornarskim kadetom, 120 višjim in nižjim podčastnikom, ki poveljujejo ostalemu moštvu. Posadka potrebuje vsak dan 400 kg mesa, 500 litrov vina in 250 litrov kave. O krbnih stroški znašajo za moštvo dnevno 900, za stab pa 700 kron. Izven evropskih vodt se ta vsota podvoji. Na Angleškem stane dreadnought v službi mesečno približno 150.000 kron.

Ženo in sebe umeril. Iz Krakova poročajo, da je v Obertinu zadavil finančni uradnik Kornel Drohomyski svojo ženo, ki jo je šele pred dvema mesecema poročil, nakar je skočil v nek vodnjak in utonil. Vzrok tej družinski drami ni znan.

Družina pijancke. Ako so starši pijanosti vdani, je to gorje za otroke. Profesor Pelmann na vseučilišču v Bonnu je studiral življenje žene. M. je bila rojena l. 1749 in je v svojem življenju prav veliko pila; potepala se je in kradla. V sto letih je imela ta žena 843 potomcev; profesor Pelmann je preiskal življenje vsakega posebej od vseh 843. Kaj je našel? 106 jih je bilo rojenih nezakonskih, 142 jih je bilo beračev, 64 jih je bilo v ubožnih zavodih, 161 žen je živele nemoralno življenje, 76 jih je bilo obsojenih za razne zločine (7 celo zaradi umorov). Ta rodbina je veljala državo 6 milijonov kron, ki so jih posamezni prejeli kot podporo, ki so bile plačane v svrhe prehrane v ječah, ubožnih hišah, bolnicah, oziroma da so se pokrili stroški, ki so jih posamezni člani povzročili.

Pes pri telefonu. Newyorsk listi poročajo: Neka telefonistinja v New Jerseyu je videla v eni zadnjih noči zažareti električno svetilko, ki je bila zvezana s telefonskim aparatom italijanskega čevljarja Michele Bellottija. Odgovorila je takoj, kot navadno, toda vkljub temu, da je posevno klicala v aparat običajni «halo, halo», se klicatelj ni eglasil, pač pa je čula močno lajati nekoga psa, nakar šum in oddaljeno stokanje. Poklicala je predstojnika urada, ki je tudi čul po telefonu lajanje psa in je bil istega mnenja kot telefonistinja, da se je v čevljarjevi delavnici morala zgoditi kaka nesreča, umor ali kaj podobnega. S postno telefonske centrale so takoj telefonirali na policijo, odkoder je takoj več uradnikov odhitelo v čevljarjevo delavnico. Policisti so udrli skozi okno v delavnico ter našli psa, ki se je obnašal kot zbesnel. Vlomili so sosednja vrata in šli za psom, ki jih je vodil v neko sobo, kjer so našli čevljarja Bellottija ležati v krvi na tleh. Z zadnjimi močmi je še mogle dati znamenje, da je hotel izvršiti samomor. Da bi lahke mirno umrl, je zaprl psa v malo sobico, kjer je bil telefon. Ko pa je pes začel stokanje svojega gospodarja, je postal nemiren. Toda vrata so bila zaklenjena in ko je pes ves nemiren skakal po sobici, je prevrnil na mizi stoječi telefonski aparat, da so padli slušalniki s kljukic in je vsled tega zažarela žaravnica v telefonskem uradu. Tako je po naključju še pravočasno došla pomoč in na opisani način je pes rešil ži ljenje svojemu gospodarju.

Zaradi mode — samomer. V Pragi je hotela skočiti neka elegantna dama v Vltavo, ker ji ni hotel kupiti soprog novega klobuka, kot je pozneje sama izpovedala na policiji. Rešili so jo še o pravem času.

Strahna žaleigra v čuvajnici. Bogata srbska kmetica Mladinovič je imela opravka v oddaljeni vasi. Na poti domov jo je v Paračinu prehitela noč. Ker je imela veliko denarja s seboj, ni hotela iti premočevat v gostilno, ampak je prosila železniškega čuvaja za premočišče, ki ji je tudi ustregel. Obe s čuvajevo ženo sta šle v eno sobo spat. Čuvaja, ki je videl pri kmetici mnogo denarja, se je polastil pohlep, in sklenil je, jo umoriti. V noči je najprej zunaj izkopal jamo, kamor bi bil umorjenko vrgel. Potem je pa šel v spalnico in je zabodel v temi ženski, katera je ležala v postelji, določeni za tujko, nož v srce. Ko je na to zažgal luč, da bi pobral denar, je z grozo zapazil, da je umoril svojo ženo, ki je v noči s tujko menjala ležišče. Morilec se je nato vrgel pod vlak, ki ga je povezil.

Grozodejstvo blazne matere. Kocijaževa soproga Marija Kadletzova z Dunaja trpi že dalj časa na živčni bolezn, ki se je v zadnjem času pojavila tako močno, da je bolnica napravila že več dejanj, ki kažejo naravnost blaznost. Na binkoštni ponedeljek je bila Kadletzova sama s svojim dvehletnim sinom doma. Okoli 1. popoldne so zaslislali sosedje bolešno otroško kričanje iz njenega stanovanja. Takoj so slutili, da se je morala zgoditi kaka nesreča, posebno ker se vedeli, da je Kadletzova že dalj časa abnormalna. Vdrti so s sile v njeno stanovanje, kjer se jim je nudil grozen prizor. Z veliko težko sekuro v rokah je stala mati pred svojim otrokom, ki se je zvijal v bolečinah ranjen na glavi v mlaki krvi v svoji postelji. Blazna mati ga je še enkrat udarila s težko sekuro po glavi in mu prizadela težko rano. Presekala mu je 4 cm globoko kožo in lobanjo. Z veliko težavo so blaznici iztrgali iz rok sekuro in je odpeljali v blaznico. Ranjenega otroka pa so oddali v etroske bolnico.